

jeg vil endog saa gaae saa vidt, at jeg vil sige: Gid vi havde vore Almueskoler paa fri Fod; thi da troer jeg, at de andre Skoler bedst vilde komme frem; men det er nu engang ikke muligt, da Staten har det i sin Haand. — Det Første, jeg i den Hensende har for Die, er, at man sætter Geistligheden paa fast Gage og seer at faae de Udgifter, der nu paa den Maade kastes ud til Folkeoplysningen, regulerede paa en saadan Maade, at de nødvendige Lærere kunne komme tilveie for Landet, for at de Lærere, som vi nu have ved Almueskolerne, kunne bringes i Stand til at give den samme Underviisning, som nu gives igjennem Bondehøiskolerne; dette kunde jeg ønske udført hellere i Dag end i Morgen; men jeg seer nok, at det ikke kan skee, da Lærerne ved Almueskolerne allerede ere saa beskæftigede, at man ikke kan lægge Mere til der; ønskeligt var det, om det kunde komme dertil. Dette Ønske tænker jeg mig udført paa den Maade, at naar Underviisningsvæsenet blev saaledes reguleret, som jeg her har anført, da vilde det Oversflud, som vilde komme ud af denne Regulering, være tilstrækkeligt til derfor at ansætte Lærere, hvor de nu mangle. Jeg tænker mig fremdeles de Kæregjenstande, som nu meddeles i de hviere Bondestoler, meddeelte i een Skole i hvert Pastorat — jeg gaaer ikke saa vidt, at jeg siger i enhver Landsbyskole; det kunde være ønskeligt, men jeg tør ikke inblade mig paa at undersøge, om det er muligt, idetmindste i en fjern Fremtid; men derimod synes jeg, at dette maatte kunne lade sig gjøre i ethvert Pastorat, og naar dette blev Tilfældet, kunde jeg deri øine en Udsigt for den mindre bemidlede Befolkning til, at den kunde lade sine Sønner komme i en saadan Skole. Naar den mindre bemidlede Mand kunde lade sin Søn gaae fra sit eget Bord og i hans daglige Klæder til en saadan Skole og efter endt Skoletid vende tilbage igjen til Hjemmet, da vilde dette ikke være saa bekosteligt for ham som at sende ham bort til en flere Mile bortliggende Skole. Man kan sige, at han ogsaa kan lade sin Søn gaae i de daglige Klæder paa andre Steder; men jeg maa bede vel bemærket, at Forældre og Børn gjerne vilde være med og ligne dem, de ere iblandt. — Jeg har nok øinet lidt af

det Forsinebe ved disse Skoler, og det styrker mig endnu mere i min Mening; thi jeg ønsker, at Børnene skulle blive, hvad de ere opbragne til. — Jeg vil dog ikke gjøre Angreb paa Skolerne derfor. — Som sagt, naar man fik disse Kæregjenstande indførte i een Skole i hvert Pastorat, synes mig, at Enhver vilde være i Stand til at lade sin Søn nyde Godt af en saadan Skole, han være fattig eller rig, og det er det Formaal, jeg har for Die. Naar Nogen vil fremkomme med et Forslag af denne Natur, og det er indrettet saaledes, at det kan virke for Dplysningens Fremme, vel at mærke, og Folk attraae det — thi jeg skal villig indrømme, at der er Mange, der ikke have Die for en saadan Dplysning, hvilket jo ogsaa kan være en Hindring for Sagen, skjøndt jeg dog maa paastaae, at den større Deel af Befolkningen er derfor. — da troer jeg, at et saadant Forslag vilde vinde Stemningen for sig, og jeg er da vis paa, at mange Flere vilde afbenytte saadanne Skoler end nu. Men jeg troer ikke, at man her kan det ene Aar efter det andet saaledes vedblive at bevilge og forsøge Midlerne for at reise disse saakaldte Bondehøiskoler, navnlig fordi jeg holder mig forvisset om, at naar vi komme til den Erkjendelse, at det er rigtigt at indføre disse Kæregjenstande i vore Almueskoler, vil det bringe Forstyrrelse i det hele Forhold; thi enten maae da disse Høiskoler fortrænge Indførelsen af visse Kæregjenstande i vore Almueskoler, eller ogsaa ville maastee Almueskolerne kunne fortrænge Bondehøiskolerne. Det er min Mening, at disse Kæregjenstande absolut maae ind i Almueskolerne, naar det skal kunne kaldes en almindelig Folkeoplysning. Det lyder smukt, naar her i Salen siges, at den Fattige skal have den fornødne Afgang og stilles lige med Hensyn til den Dplysning, som nu i en Række af Aarhundreder alene har været Gjenstand for den Rige; det er smukke Ord; gid de kunde udføres i Tidens Løb, men det er ikke saa let, at faae det praktisk udført som her at udtale det.

Fischer: Jeg skal tillade mig at gjentakke i de ærede Medlemmers Erindring, at der ved Forhandlingen af Finantsloven i 1857 fremkom et Endringsforslag af Udvalget, der gif